

[Jefsen Christensen.]

indtraadte i 1918, blev der af den amerikanske Præsident Wilson fremsat Forslag til Grundlag for en Fredsslutning, der med eet Slag vendte op og ned paa Krigstidens Forestillinger om Menneskerettighedernes Forhold til Statsbegrebet. Repræsentanter for det abstrakte Statsbegreb satte under hele Krigstiden Mennesker ind som viljeløst Materiale i en Kamp om ydre Magt og om nye Grænser skabt i Kraft af Vold.

Da denne frygtelige Krig var brudt sammen i sin egen Elendighed, mødte Præsident Wilson med sin Tale om, at Vejen bort fra den frygtelige Trampen paa Menneskeliv og Menneskelykke og bort fra den daglige Ødelæggen af Værdier gik igennem en helt anden Vurdering af Menneskerettighederne i Forhold til Statsbegrebet. Mennesket skulde fra at være Materiale under Krigen hæves op over Statsbegrebet med Ret til i Kraft af sin frie Vilje at bestemme Staternes Grænser. Denne Tanke var slet ikke ny for danske Mennesker. Gennem næsten to Menneskealdre havde danske Sønderjyder krævet deres Ret til statslig Selvbestemmelse og hævdet deres Ret til at faa den respekteret. I næsten lige saa langt et Tidsrum havde danske Sønderjyder krævet Ret til sproglig og aandelig Samhørighed med deres eget Folk trods den Statsgrænse, der blev draget efter Krigen i 1864. Det danske Folk havde i det samme Tidsrum haabet paa, at engang maatte Folkenes Selvbestemmelsesret blive virkeliggjort paa fredelig Vis, saa at danske, der naturligt hørte sammen, ogsaa fik Lov til at leve inden for den fælles Statsgrænse. Retfærd maatte sejre engang.

Da dette Haab syntes at skulle naa sin Virkeliggørelse, efter at Grundlaget for Vaabenstilstanden var tiltraadt af de krigsførende Magter, og efter at fremsatte Ønsker om en Grænseflytning i Sønderjylland ogsaa var godkendt af den daværende ansvarlige tyske Statssekretær, var det klart for alle Danske, at netop den Form for Statsgrænsedragning, der bestemmes ved Befolkningens frie Vilje, maatte efterlade nationale Mindretal paa begge Sider af Grænsen, hvis Menneskeret og nationale Livsret skulde respekteres.

Det faldt imidlertid let for de danske Sønderjyder, der var med i det forberedende Lovgivningsarbejde paa Skolens og Kirkelivets Omraade, at gaa ind for Tanken om national, folkelig Selvbestemmelsesret for Mindretallene, efter at Grænsen var draget paa Grundlag af Folkenes Selvbestemmelsesret, saa meget mere som der

var kæmpet for Modersmaalet og for dansk Aandslivs Bevarelse mellem danske Sønderjyder i Menneskealdre. Det danske Folk havde gennemlevet en Udvikling, der gjorde det til en aandelig Nødvendighed for det at vise Respekt for Menneskerettighederne i Forhold til Statsmagten, helt ud i de yderste Konsekvenser, netop naar det gjaldt et nationalt Mindretal. Det, der kunde blive Spørgsmaal om, var alene at finde de mest naturlige og praktiske Former for denne Transg Virkeliggørelse. Det danske Folk var indstillet paa ikke blot at føre Mindretalspolitik, men ogsaa at øve Mindretalsret. Dette at føre Mindretalspolitik har vi jo en vis Erfaring for kan betyde to Ting. Det betød i tidligere Tid Opsugning og Ødelæggelse af Mindretallet. Det betyder i Nutiden og efter dansk Tankegang fuld og hel Ret for Mindretallet til at leve sit Liv paa egen Aands og eget Modersmaals Grundlag.

Da den danske Delegation var i Paris for at forebringe Danmarks Ønsker i det sønderjyske Spørgsmaal for Fredskonferencen, blev der spurgt om det danske Folks Indstilling over for et eventuelt tysk Mindretal i Danmark med Henblik paa Behandlingen af det alment borgerligt og i Skole- og Kirkespørgsmaal. Den danske Delegation fremhævede da, at der ikke var Skoletvang, men kun Undervisningspligt i Danmark, og at alle Frihedsbestemmelserne i den danske Lovgivning vilde komme det tysksindede Mindretal til gode; det tysksindede Mindretal vilde blive behandlet som ligeberettigede Statsborgere i alle Forhold.

Danmark fritoges under disse Omstændigheder for international Kontrol med Mindretallets Behandling, og jeg vover at paastaa, at den udviste Tillid til dansk Retsind og Frisind paa intet Omraade er blevet skuffet.

Een Ting er imidlertid at anlægge en Linie og at eje Viljen til at følge den, noget andet er at finde den praktiske Udformning af den, saa Rammerne dækker Viljens Hensigt.

Det vilde til Eksempel have været den letteste Fremgangsmaade at sige til det tysksindede Element: Den offentlige Skole i Danmark er dansksproget, men vi giver jer Frihed til at unddrage jer denne Undervisning, saafremt I paa Privatskolens Grund eller ved Hjemmeundervisning drager Omsorg for, at Børnene faar de nødvendige Kundskaber, selv om det hovedsagelig sker paa det tyske Sprog.

Men derved var den borgerlige Lige-